

nidskim vodama su prilike tako različite, da nije moguće izdati jednolične zaštitne propise, nego treba za svake salmonidske vode, prema potrebi, odrediti izuzetke na pr. glede najmanjih mjera i lovostaje.

III. RIBARSKI GOSPODARSKI PLAN

Po čl. 6. zakona o privremenom uređenju ribarstva u Sloveniji moraju ribarske zadruge svake godine predložiti Ministarstvu poljoprivrede i žumarstva ribarski gospodarski plan. Profesionalnog ribolova u Sloveniji više nema. Zato će ovakav plan u suštini obuhvatiti samo udičarsko ribarstvo (športsko), a napose: poribljavanje, čuvanje voda, mrijestilišta, izdavanje ribolovnih dozvola, statistiku. Tu treba primijetiti:

Racionalno je da se veće salmonidske vode poribljavaju sa jednogodišnjim ribicama (starim jednu godinu, dugim 10—15 cm). To vrijedi za nizinske kraske potoke, koji izvire iz jakih izvora, katkada kao gotovi potoci ili riječice. Po izgledu su mirni, duboki i bez zakloništa za ribe, a obično i bez pritoka u koje bi bilo moguće puštati sitan mlad. Zbog toga poribljavanje s mladem u takvim vodama ne uspijeva. To dokazuje iskustvo sa puštanjem mlada u izvore Ljubljaničice na Vrhniki (prof. Franke). Jednogodišnjaci su otporniji i ne propadaju tako često kao plijen štetočina.

U revire mladice-glavaticice bez izuzetka treba puštati jednogodišnjake.

Statistika je potrebna da možemo upoznati kakvoću vode. Za svaku vodu treba da ustanovimo poprečnu (prosječnu) težinu riba (pastrva, mladica-glavatica itd.). Tu težinu možemo upoznati na osnovu višegodišnjeg iskustva, bilježaka o ulovu, lovne statistike. Ako prosječna težina opada, to znači da i stanje riba opada i riba nazaduje. Čuvanjem voda raste prosječna težina riba.

Prosječna težina može pasti također i u slučaju ako u nekoj vodi ima premalo riblje hrane, a previše riba. Takav primjer je bila Iška kod Ljubljane. Prije 25 godina našao sam u Iški izvanredno mnogo kalifornijskih pastrva, veoma mršavih. Za mamcem je jurilo po 5—6 riba odjednom. Vidjelo se, da voda ima malo hrane. Kada sam pred 10 godina lovio u Iški, našao sam manje riba, ali su bile pune i mesnatije.

IV. GOSPODARSTVO U MALIM PASTRVSKIM POTOCIMA

Klena treba da zatremo pomoću omamljujućeg sredstva, pomiješanog s kruhom. Neki zakupnik je u dva dana iz maloga 2 m širokoga potoka izlovio dnevno po 10—12 kg klenova. Omamljene klenove treba mrežom povaditi iz vode prije nego dođu k sebi.

U vodama s velikim padom naprave se pragovi iz kamena ili vrbovog pruča. Ako nema zakloništa za ribu onda ih treba načiniti. U vodu se zabiju kolčiči, a na njih se pribijaju daske prema struji vode. Pod daskama se nakupi grančica i stvori se zaklon za ribe.

V. IZVRŠAVANJE RIBOLOVA

Nova stvarnost omogućuje svakome da se bavi udičarenjem (ribolovnim športom). Ta mogućnost ima svoje granice u količini riba, koje neke vode proizvode. Načelo je, da izlovimo samo godišnji prirast iz svake vode to jest one ribe, koje su prikladne za izlovljavanje. Stanoviti broj zrelih riba mora ostati u vodi za rasplod. Za to treba svake godine odrediti za svaku vodu ili dio vode. Količinu riba (u kilogramima), koja se smije iz te vode poloviti. Tu količinu treba razdijeliti među ribare, kojima je voda dodijeljena. Na taj način će se vidjeti koliko ribara može koja voda da podnese, odnosno koliko članova ribarske organizacije na toj vodi može da ribari.

Dr. AVGUST MUNDA

O RIBARSTVU VOJVODINE

Vojvodina je bogata sa tekućim vodama. Kroz nju protiču velike reke Dunav, Tisa i Sava i nekoliko manjih reka i rečica kao Tamiš, Bosut, Studva, Nera, Karaš, Ponjavica, Krivaja, Čik, Kidoš, te kanali Begej, Vršaki kanal, Brzava, Mostonga, Jegrička, Zlatica itd.

Osim napred navedenih voda na teritoriji Vojvodine kod Subotice postoje prirodna jezera i to Palić, Ludaš, Krvavo i Kelebijsko jezero. Nadalje kod Zrenjanina (bivši Petrovgrad) postoji jedno veliko ribničarstvo koje sad stoji pod rukovodstvom Saveznog poljoprivrednog imanja Ečka.

Postoji i nekoliko stajaćih voda kao »Veliki Alas« kod Čente, »Ostrovo« kod Melenaca, »Mutnjača« kod Đurđeva, »Rusanda« kod Melenaca, »Veliko Blato« kod Borče itd.

Od starih rukavaca Dunava postoje »Živa« kod Vajske - Bodjani, Dunavac zv. »Bara« kod Sente, Kački Dunavac, Dunavac zv. »Zagrada« kod Donjeg Kovilja, Dunavac preko puta Surduka, »Provala« kod Skorenovca itd.

Kod reke Tise ima nekoliko mrtvih korita, koja su bogate ribolovne vode. Takova su Mrtva Tisa »Vrbica« između Mošorina i Žablja, Mrtva Tisa Gospođinci II deo između Žablja i Čuruga, Mrtva Tisa oko »Biser ostrva« kod Čurug - Bačko Gradište - Stari Bečej i Novi Bečej, Mrtva Tisa oko »Medenjače« kod Starog Bečaja i Vra-

njeva, Mrtva Tisa »Pana« kod Sente i Mrtva Tisa kod Horgoša.

Većina ovih reka protiče kroz plodna polja Vojvodine. Prije dok nisu bili vodotoci ovih reka regulisani, te su se reke izlevala na ogromne površine poplavnog terena, gde je riba našla vrlo pogodna mesta za mrestenje, a podmladak za svoj razvitak. Voda na ovim poplavnim terenima je bila jako bogata u prirodnoj hrani i ovde riba nije bila uznemirivana, te je odlično i brzo napredovala. U ono vreme ribari nisu imali ni toliko različitog ribarskog alata kao sada, ni tako velik alat, te prema tome je i lov bio mnogo manji, te usled toga je i ribe bilo više nego u današnje doba.

Međutim vremenom se ovo stanje promenilo. Počelo se sa regulacijom vodotoka, da bi se dobilo više oranica, ali na taj način ribarstvo je izgubilo samo u Vojvodini nekoliko desetina hiljada hektara bogatih poplavnih terena. Usled ovih regulacija ribarstvo je izgubilo najpovoljnije terene za mrestenje i najbogatije terene za prehranu i dalji razvoj ribe. Od tog doba počinje ribarstvo opadati.

Pored regulacije i melioracije štetno je uticala na ribarstvo i sve jača i jača plovidba na vodotocima, te je jako udaranje valova upropašćivalo ikru, mrestilišta, riblji podmladak, riblju hranu, pa i samu ribu. Osim toga je štetno uticalo na ribarstvo i izbacivanje ostataka pogonskog materijala i maziva, koje zagađuje vodu.

Osim napred navedenih štetnih uticaja na ribarstvo veliki neprijatelj ribe je i sam čovek. Čovek je nesumnjivo mnogo doprineo opadanju ribarstva, jer je čovek nemilice uništavao ribu svim mogućim sretstvima i svim mogućim ribarskim alatom. Opadanju ribarstva je u mnogome doprinelo i znatno povećanje broja ribokradica. Od svijiu sretstava najštetniji način lova ribe je lov eksplozivom i raznim sretstvima odnosno materijama za trovanje i omamljivanje ribe.

Na kraju, među uzroke opadanja ribarstva mora se uvrstiti i to da se podizanjem kulture podizala i razna industrija. Povećanje industrije, a naročito hemijske je isto štetno uticalo na razvoj ribarstva. Štetan uticaj industrije na ribarstvo se sastoji u tome da industrija svojim otpadnim vodama zagađuje ribolovne vode i u mnogim slučajevima prouzrokuje uginuće ribe u ribolovnim vodama u većoj količini.

Tako s dana u dan opadanje ribarstva se sve jače i jače osećalo i što je ribarstvo više opadalo, to su se vlasti sve više zanimale pitanjem ribarstva, da bi spasli ono što se može spasiti. Tako su radi zaštite ribarstva izdavanе naredbe, pa i zakoni. U ovim naredbama i zakonima bile su zaštićene razne vrste ribe za vreme mrestenja, raznim vrstama ribe bila je određena najmanja dužina ispod koje se ta vrsta ribe nije smela uloviti odnosno prodavati, zabranjivani su pojedini štetni načini ribolova i određena je i veličina okaca ribarskih mreža.

Ribarstvo u Vojvodini u staro doba je bilo jako unosno zanimanje. Pored velikih ribolovnih voda, a naročito tamo gde su bili dobri ribolovni tereni, postojala su velika i bogata ribarska naselja, kao što su Apatin, Bački Monostor, Kupusina, Sonta, Bogojevo, Vajska, Bodjani, Bačko Novo Selo, Bačka Palanka, Čerević, Petrovaradin, Donji Kovilj, Kač, Sremski Karlovci, Gardinovci, Stari Šlankamen, Belegiš, Surduk, Pančevo, Ivanovo, Kovin, Dubovac, Banatska Palanka, Titel, Mošorin, Žabalj, Čurug, Taraš, Aradac, Stari Bečej, Novi Bečej, Bačko Petrovo Selo, Ada, Senta, Adorjan, Stara Kaniža, Martoroš, Čenta, Opovo, Sefkerin i mnoga druga manja i veća ribarska naselja.

Usled opadanja ribarstva broj ribarskih naselja se smanjuje odnosno gubi ribarski karakter, jer su ljudi usled nerentabilnosti ribarskog zanata, morali tražiti drugo rentabilno zanimanje, da bi mogli živeti.

Ribari u staro doba su većinom radili svaki za sebe. I sada još ima ribara koji rade za sebe, ali je opadanje ribarstva imalo uticaja i na veće združivanje ribara. Na teritoriji Vojvodine javlja se prvo združivanje u 1772 godini, kada je osnovano u Apatinu Apatinsko ribarsko udruženje. U 1804 godini osnovano je u Pančevu Pančevačko ribarsko udruženje. 1815. godine osnovana je Družina ribara u Bačkoj Palanci, a 1867 godine Družina ribara u Čereviću i mnoga druga udruženja odnosno družine ribara.

U nekim većim ribarskim centrima kao u Apatinu, Bačkoj Palanci, Čereviću, Petrovaradinu, Pančevu itd. postojali su ribarski cehovi. Ovi cehovi su imali ovlašćenje od vlasti da imaju pravo da primaju odnosno ubeležuju šegrte i pomoćnike i da ih oslobađaju za pomoćnike odnosno za ribarske majstore. Ovi cehovi su nekoli do skora radili i ima koji još i danas vrše na dan svoje slave razni ceremonija kao na pr. u Pančevu.

Pošto su vremenom ribari uviđali da sami po sebi i svaki posebno ne mogu da se održe, počeli su se udruživati u ribarske zadruge. Na teritoriji Vojvodine je 1927 godine u Senti osnovana ribarska zadruga pod

imenom »Ribarsko udruženje kao zadruga u Senti. Ovo je bio prvi pokušaj osnivanja ribarske zadruge. U sledećoj godini 1928 osniva se Ribarska zadruga u Apatinu, a u 1931 godini u Novom Sadu osniva se Središnji Savez slatkovodnih ribarskih zadruga i u idućim godinama počinje osnivanje zadruga u većem broju. Tako je u 1932 godini osnovana Ribarska zadruga u Donjem Kovilju, Bačkoj Palanci i Novom Sadu, a u 1933 godini su osnovane Ribarske Zadruge, već u Pančevu, Titelu, Martonošu, Gardinovicima, Sonti, Starom Šlankamenu, Suseku, Starom Futogu i Čereviću. U 1934 godini osnovane su Ribarske zadruge u 5 mesta, u 1935 godini u 3 mesta, u 1936 godini u 8 mesta, u 1937 godini u 2 mesta, u 1938 godini u 5 mesta, u 1939 godini u 6 mesta, a u 1940 godini je osnovano 5 ribarskih zadruga. Danas na teritoriji Vojvodine radi ukupno 63 ribarskih zadruga.

Kako ribarstvo tako se i ribarsko zadrugarstvo danas nalazi u jako teškom položaju. Ribarstvo je za vreme okupacije i rata nesavesnim i prekomernim iskorišćavanjem u tolikoj meri oštećeno, da će se moći obnoviti i popraviti samo veštačkim poribljavanjem, zaštitom još postojećih prirodnih mrestilišta, zaštitom ribe za vreme mrestenja, određivanjem najmanje dužine ispod koje se riba ne sme ni loviti ni prodavati, a najviše disciplinom i savesnim radom samih profesionalnih ribara, koji moraju biti svesni toga, da zaštitom ribe ne štite samo narodno dobro, nego i sami sebe, jer time osiguravaju sebi i svojim potomcima rad i život. Usled lošeg stanja ribarstva i ribarsko zadrugarstvo se nalazi u lošem finansijskom položaju. Mora se međutim priznati da ovo stanje nije nastalo samo usled lošeg stanja ribolova, nego i od nezadrugarskog postupanja samih ribara, članova ribarskih zadruga. Ovo kritično stanje se međutim može jako barem donekle popraviti i to time da se izvrši jedna jaka i zdrava reorganizacija ribarskog zadrugarstva na taj način, da u ribarskim zadrugama ostanu samo pravi i profesionalni ribari, koji znaju šta je ribarstvo i koji znaju da se ne može samo loviti nego da se mora voditi računa i o unapređenju ribarstva, a naročito o zaštiti ribljeg podmlatka — mrestenja pa i same ribe, te suzbijanja svih štetnih načina lova ribe među koje moramo brojiti lov ribe za vreme mrestenja, lov ribe sa eksplozivnim materijama, trovanje i omamljivanje ribe kao i sve ostale po ribarstvo štetne načine lova ribe. Ovim načinom se može spasiti ono što imamo i ovim načinom će ribari sami sebi obezbediti svoj budući rad i svoju buduću zaradu. Ribari moraju biti svesni ovog svog zadatka i moraju sve korisno u ribarstvu štititi kao svoje i na taj način osigurati napredak ribarstva u Vojvodini, koje će se veštačkim poribljavanjem popraviti.

K. L.

»RIBARSTVO JUGOSLAVIJE«

sa prvim brojem u 1947. g. počinje izlaziti u dva izdanja

latinicom i ćirilicom

Time će biti proširen krug čitaoca i bolje iskorišten objavljeni materijal.

Prigodom pretplate treba navesti da li pretplatnik želi da mu se šalje izdanje latinicom ili ćirilicom.